วัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีน ดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย

The inheritance culture of Thai Chinese people in Doi Mae Salong, Chiang Rai

♦ เหนือขวัญ บัวเผื่อน（潘佳丽）
นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน
Nueakwan Buaphuan
Linguistics and Applied Linguistics, Wuhan University, PRC, E-mail: nueakwan@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study the use of communication language and the inheritance culture of Thai-Chinese settlers in Doi Mae Salong, Chiang Rai province, located in the northern part of Thailand, adjacent to Myanmar for studying language and culture of Thai-Chinese descent on Doi Mae Salong, Chiang Rai, using 50 interviewees. The research found that there is only Yunnan Chinese in the household communication. The 86 percent used Mandarin and used Yunnan 14 percent. The language of daily life, they use Thai language and both of Chinese languages (Mandarin and Yunnan) in 88 percent. There is no formal language inheritance. At present, 64% of the population is promoting the young generation to get the knowledge of the Chinese language. They want to Inherit of language for new generation in the future.

Keywords: The inheritance culture, Thai-Chinese people, Doi Mae Salong

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้ภาษาในการสื่อสารและวัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ซึ่งตั้งอยู่ในภาคเหนือสุดของประเทศไทย และพื้นที่ติดกับประเทศพม่า โดยมีการสืบทอดเชื้อสายจีนมาตั้งแต่รุ่นที่หนึ่งจนถึงปัจจุบัน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจพร้อมสัมภาษณ์จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารในครัวเรือนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 86 ใช้ทั้งจีนกลางและจีนยูนนานร้อยละ 14 ส่วนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนทั้งสองภาษามากที่สุดร้อยละ 88 และไม่มีการสืบทอดภาษาอย่างเป็นกิจจะลักษณะร้อยละ 64 ปัจจุบันมีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีความรู้ทางภาษาจีนอยู่อย่างต่อเนื่อง และมีความต้องการสืบทอดมรดกทางภาษาให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

คำสำคัญ : วัฒนธรรมการสืบทอด คนไทยเชื้อสายจีน ดอยแม่สลอง

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และภาษา เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ได้แก่ พม่า ลาว มาเลเซีย กัมพูชา ทำให้ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและภาษาที่หลากหลายและผสมผสานในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะจังหวัดทางภาคเหนือที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าและลาว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังมีการติดต่อค้าขาย ไปมาหาสู่และสืบเชื้อสายข้ามวัฒนธรรมทำให้วัฒนธรรมและภาษาทางภาคเหนือของไทยมีลักษณะผสมผสานคล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย นอกจากการผสมผสานกันของวัฒนธรรมระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ยังพบว่า ประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ตั้งแต่สมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ช่วงศตวรรษที่ 17 ใช้เส้นทางเดินเรือเข้ามาติดต่อค้าขายกับประเทศไทย โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) เป็นยุคที่คนจีน เดินทางหลั่งไหลเข้ามาสู่ราชอาณาจักรของไทยเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังได้นำวัฒนธรรมการใช้ชีวิตและภาษาของตนเองติดตัวมาในประเทศไทยด้วย เมื่อศึกษาข้อมูลทางความสัมพันธ์แล้ว จะพบว่าประเทศไทยและประเทศจีนมีความสัมพันธ์อันดีมาอย่างยาวนาน มีการทำการค้า และความร่วมมือทางการทูตที่ดีงามมาโดยตลอด เสมือนสองประเทศเป็นพี่เป็นน้อง เป็นเพื่อนบ้านที่ดี ยิ่งในยุคที่การสื่อสาร คมนาคมสะดวก ง่าย และรวดเร็ว ทำให้เศรษฐกิจของประเทศจีน พัฒนารุดหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นการศึกษาเรื่องภาษาจีน จึงเป็นเรื่องที่หลาย ๆ ประเทศให้ความสำคัญมาก เพราะภาษาจีนกลายเป็นภาษาที่มีผู้ใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ในสังคมไทยปัจจุบันยังคงมีชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมของตนมาสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน แต่เนื่องจากกาลเวลาของการอพยพย้ายถิ่นล่วงมานานแล้ว ทำให้วัฒนธรรมทางภาษาของชาวจีนโพ้นทะเลได้เลือนหายไปตามกาลเวลา โดยลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันแทบจะไม่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้เลย (พัชนี ตั้งยืนยงและสุรีย์ ชุณหเรืองเดช, 2552) ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนมีการกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศไทย และมีความแตกต่างทางกลุ่มชาติพันธุ์ของจีนด้วย อาทิ แต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง ไหหลำ ยูนนานเป็นต้น จากการศึกษาแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2558 - 2560 พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง หรือ “ชนชาวเขา” ในจำนวน 13 กลุ่ม มีกลุ่มจีนฮ่อ ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของไทย ที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตมีความแตกต่างด้านต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยเป็นกลุ่มชนที่ประชากรมีพันธะเกี่ยวข้องกันมีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเดียวกัน รวมตัวเป็นพหุวัฒนธรรม มุ่งมั่นในการอนุรักษ์พัฒนาและสืบทอดฐานดินแดนของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนสู่รุ่นอนาคต คำว่า “ฮ่อ” เป็นภาษาล้านนาของภาคเหนือในประเทศไทย หมายถึงชาวจีนที่อยู่มณฑลทางใต้ของจีนเช่น ยูนนาน กวางสี เสฉวน เป็นต้น โดยกลุ่มชาวจีนฮ่อจะพบมากที่สุดในภาคเหนือของไทยได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอนปัจจุบันชาวจีนฮ่อนิยมเรียกตนเองว่าชาวจีนยูนนาน เนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. 2492 ประเทศจีนเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในประเทศ เกิดการต่อสู้ระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งชาตินิยมและพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในระหว่างการสู้รบนั้น กองกำลังทหารชาวจีนยูน

นานในมณฑลยูนนานถูกกดดันและถอยร่นเข้ามาในประเทศพม่า บางส่วนได้กลับไปประจำการที่ไต้หวัน บางส่วนถูกกดดันถอยร่นเข้ามาบริเวณชายแดนของประเทศไทย และได้ร่วมกันสู้รบปกป้องชายแดนของประเทศไทย นับว่าสร้างคุณความดีแก่ประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง เมื่อสงครามสงบทหารบางส่วนเดินทางกลับแผ่นดินบ้านเกิดตนเอง แต่บางส่วนตั้งหลักฐานอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทย นั่นก็คือดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ในอดีตคือกองพล 93 กลุ่มทหารชาวจีนนั่นเอง ปัจจุบันดอยแม่สลองมีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่มากมาย สืบเชื้อสายกันมายาวนาน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2521 รัฐบาลไทยได้ออกบัตรประชาชนให้แก่ประชาชนดอยแม่สลองแห่งนี้ จึงนับเป็นชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดในจำนวนพื้นที่สามจังหวัดที่ได้กล่าวมา

ปัจจุบันดอยแม่สลองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ ทำการเกษตรไร่ชา กาแฟ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมาเที่ยวชมความเป็นธรรมชาติและความสวยงามของดอยแม่สลอง และเนื่องจากดอยแม่สลองมีภูมิประเทศติดกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้มีความหลากหลายทางชนชาติ ไม่ว่าจะเป็นไทย อาข่า จีน ฯลฯ ทำให้ประชาชนในดอยแม่สลองมีภาษาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่ ศิริวรรณ์ ฉายะเกษตริน (2544) ได้อธิบายว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ โดยเฉพาะเมื่อได้รับอิทธิพลจากภาษา ต่างประเทศ เพราะการรับอิทธิพลจากต่างประเทศเป็นการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะภาษานั้นก็ไม่ควรให้เปลี่ยนแปลงโดยอัตโนมัติมากเกินความจำเป็น ขณะเดียวกันก็ต้องไม่มีการบังคับให้ใช้ถ้อยคำในภาษาเหมือนการประกาศิต วิธีที่จะทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปในวิถีทางที่ถูกต้อง คือ การให้ความรู้ด้านภาษา แก่อนุชน ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักภาษา ด้านการใช้ภาษาในการพูด การอ่านและการเขียนตามระเบียบและ วัฒนธรรมทางภาษา ผู้วิจัยเห็นว่ากาลเวลาที่ผ่านมาชุมชนแห่งนี้มีการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมทางภาษา สภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ภาษาที่ใช้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มีแนวคิดเกี่ยวกับการสืบทอดภาษาของบรรพบุรุษอย่างไร ปัจจุบันมีการใช้ภาษาไทยหรือภาษาจีนในการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการใช้ภาษาในการสื่อสารและวัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่นี้ เพื่อนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนบนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนบนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ที่สืบเชื้อสายจากชาวจีนแผ่นดินใหญ่และชาวจีนไต้หวัน ที่มีภูมิลำเนาบนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย จำนวน 50 คน และปัจจุบันยังมีการใช้ภาษาจีนสื่อสารร่วมกับภาษาอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน

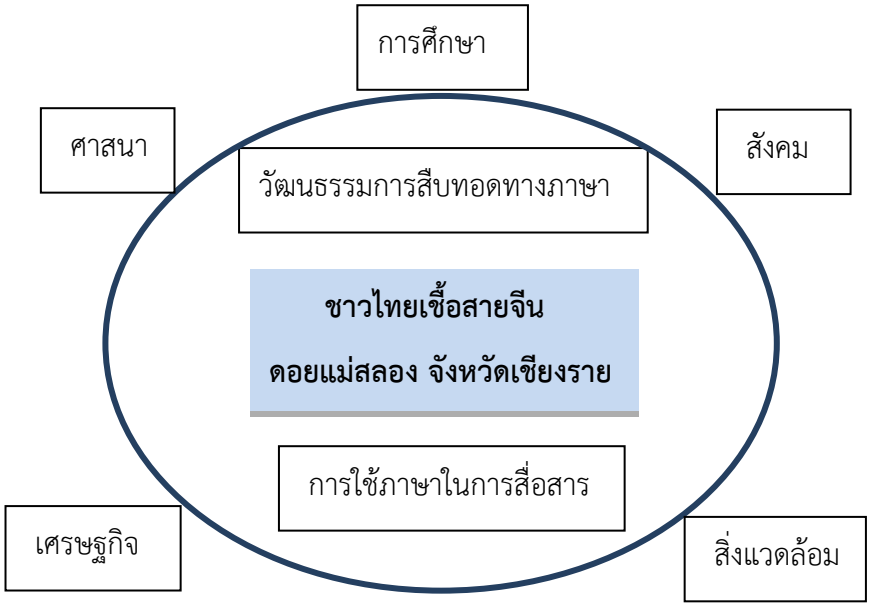
ขอบเขตด้านเนื้อหา

การใช้ภาษาในการสื่อสารของชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันและวัฒนธรรมการสืบทอดทางภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีน

ขอบเขตด้านเวลาและสถานที่

ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลในเดือนมิถุนายน 2559 บนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

นิยามศัพท์

วัฒนธรรมการสืบทอด หมายถึง พฤติกรรมการสืบทอดภาษาอย่างหนึ่ง ที่มีการปฏิบัติ เรียนรู้ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีการปฏิบัติต่อเนื่องมาระยะเวลาหนึ่ง

ภาษา หมายถึง ภาษาจีนกลาง หรือภาษาจีนแมนดาริน ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดใช้เป็นภาษาราชการ ภาษาถิ่นยูนนาน ภาษาแม่ของบรรพบุรุษ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่น ๆ ที่ใช้ในการสื่อสารทั่วไป

คนไทยเชื้อสายจีน หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทย ที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่เดินทางมาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่หรือแผ่นดินไต้หวัน และอาศัยอยู่ในประเทศไทยมามากกว่าหนึ่งรุ่น

ดอยแม่สลอง หมายถึง บริเวณหมู่บ้านสันติคีรี ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารของมนุษย์ ภาษาเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน ภาษาเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งในการปลูกฝังวัฒนธรรมในสังคม สังคมหนึ่งย่อมมีวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและความเชื่อ ทำให้ประเทศไทย

มีวัฒนธรรมรูปแบบผสมผสานอยู่หลายพื้นที่ อีกทั้งมีประชากรอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่หลายเชื้อชาติ โดยเฉพาะเชื้อชาติจีน ประเทศไทยมีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ทั่วทั้งประเทศ มีที่มา ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนที่ดอนแม่สลอง จ.เชียงราย จากการศึกษาข้อมูลพื้นที่แห่งนี้พบว่า มีชาวจีนฮ่อหรือชาวจีนยูนนาน ที่อพยพมาจากมณฑลยูนนานประเทศจีน เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางเหนือของประเทศไทย จากบันทึกในพิพิธภัณฑ์ทหารจีนคณะชาติ บันทึกว่า ทหารกลุ่มนี้ต่อสู้และถูกตีถอยร่นจากมณฑลยูนนานเข้าไปในประเทศพม่า และมีการผลักดันเข้ามาในประเทศไทยในสมัยสงครามที่ต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน เวลาต่อมาได้รับพระราชทานสัญชาติไทยและได้รับการอนุญาตให้อาศัยอยู่ที่ดอยแม่สลอง ทำให้ชาวจีนกลุ่มนี้กลายเป็นคนไทยเชื้อสายจีน สืบทอดมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบัน วัฒนธรรมที่เด่นชัดที่สุดคือ วัฒนธรรมทางภาษา ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มนี้สืบทอดมาจนปัจจุบันนี้ โดยยังคงใช้ภาษาจีนกลางและภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางสังคมที่ว่า แม้ภาษาของชุมชนต่าง ๆ นั้น จะไม่ใช่ภาษาตระกูลเดียวกัน แต่มนุษย์เราควรรักษาและศึกษาให้เข้าใจเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพราะภาษาสามารถพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมได้ โดยการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต ทำให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเพื่อเข้าใจในความเป็นมาของบรรพชน นั่นก็จะสามารถทำให้วัฒนธรรมและภาษาของบรรพชน ไม่สูญสิ้นหรือถูกลืมไป อย่างไรก็ตามควรมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการใช้ภาษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป สามารถทำได้โดยอนุรักษ์และถ่ายทอดเป็นมรดกให้แก่คนรุ่นหลัง เพื่อที่จะได้นำไปปฏิบัติและสืบทอดอย่างเป็นวัฒนธรรม ยิ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งที่ดีงามจากบรรพบุรุษ ซึ่งวัฒนธรรมของมนุษย์ที่ได้รับการสืบทอดมา มักจะมาพร้อมกับภาษาของชนกลุ่มนั้น ๆ เพราะภาษาคือวัฒนธรรมที่เก่าแก่และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นั่นหมายความว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เพราะภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีการเรียนรู้ ถ่ายทอด และเจริญงอกงาม ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมในกิจกรรมสาขาต่าง ๆ ให้เจริญงอกงามต่อไป หากไม่มีภาษา การสืบทอดวัฒนธรรมจะเป็นไปไม่ได้ เพราะไม่สามารถที่จะสื่อความหมายกันให้เข้าใจได้แจ่มชัด ที่สำคัญ ภาษายังสะท้อนให้เห็นประวัติความเป็นอยู่ของมนุษย์ในอดีตหรือวัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ (จันทิมา จันทร์หอม, 2553)

การสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ดอยแม่สลองนี้ ผ่านกระบวนการบันทึกในรูปแบบของภาษาจีนแบบตัวเต็มจากการบอกเล่าประวัติความเป็นมา โดยมีการบันทึกประวัติศาสตร์และการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ทหารจีนคณะชาติ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษากันต่อไป ที่สำคัญภาษาที่ใช้ปัจจุบันยังเป็นภาษาที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารทั่วโลก เพราะประเทศจีนกำลังก้าวเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในโลกของเศรษฐกิจ ทำให้คนทั่วโลกตื่นตัวในการเรียนภาษาจีนมากขึ้น นั่นจึงเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ภาษาในสังคมมีความหลากหลายและแตกต่างกันไป จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา ซึ่งปัจจัยทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษามีดังนี้

1. แม้คนในสังคมจะใช้ภาษาเดียวกันในการสื่อสาร แต่อาจมีการใช้ภาษาแตกต่างกันไปตามปัจจัยของตัวผู้พูดเอง เช่น ถิ่นที่อยู่อาศัย เพศ อายุ ชนชั้นทางสังคม เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงของภาษาตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เมื่อสังคมเกิดความก้าวหน้า มนุษย์จะเกิดการเรียกหรือใช้ภาษาขึ้นมาใหม่ตามยุคสมัย เช่น เครื่องคิดเลข เครื่องปรับอากาศ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลงของภาษาตามอิทธิพลของภาษาต่างประเทศ หากมีการอพยพย้ายถิ่นฐานย่อมเกิดการรับเอาวัฒนธรรมชาติอื่นเข้ามาด้วย ดังคำต่างประเทศที่ใช้กัน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น (กฤติกา ชูผล, 2560)

นอกจากนี้ อาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอีก เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การประกอบอาชีพ (พระยาอนุมานราชธน 2499: 179 - 180 อ้างถึงในกฤติกา ชูผล, 2560) ทั้งนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มนี้มีการอาศัยรวมกันเป็นกลุ่มเกิดเป็นสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนดอยแม่สลอง ซึ่งเมื่อมีสังคมย่อมมีภาษาทางสังคมเช่นกัน สังคมชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยก็มีความแตกต่างกันตามกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะประเทศจีนมีกลุ่มชาติพันธุ์ถึง 56 กลุ่ม ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนดอยแม่สลองนี้ ก็มีความแตกต่างกันเช่นกัน โดยมีทั้งชาวลาหู่ อาข่า จีน ไทใหญ่ เป็นต้น มีภาษาพูดที่แตกต่างกัน ในส่วนของภาษาถิ่นยูนนาน จากงานวิจัยการสำรวจภาษาถิ่นยูนนานของชาวแม่สลอง ซึ่ง หยวนฟาง (Yuan Fang, 2007) อธิบายว่า ณ ดอยแม่สลองแห่งนี้มีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารอยู่สามสำเนียงคือ สำเนียงหลานชาง (Lanchang) สำเนียงเถิงชง (Tengcong) และสำเนียงกั่วกาน (Guogan) ซึ่งในมณฑลยูนนานของประเทศจีน ยังมีสำเนียงที่ต่างกันแยกออกไปอีก ดังนั้นการศึกษาทางภาษาสำเนียงต่าง ๆ ของจีน จึงต้องพิจารณาบริบททางสังคมเพิ่มเติมด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษาและสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาพื้นที่และติดต่อขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสำรวจประกอบการสัมภาษณ์การใช้ภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 4 หาคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงโครงสร้างและเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาหาค่า IOC และทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐานและวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาการใช้ภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนบนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจเป็นเพศหญิงร้อยละ 70 เพศชายร้อยละ 30 เห็นว่ามีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารในครัวเรือนเพียงอย่างเดียวร้อยละ 86 ใช้ทั้งภาษาจีนกลางและภาษาถิ่นยูนนานร้อยละ 14 ส่วนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการใช้ภาษาไทยและภาษาจีนทั้งสองภาษามากที่สุดร้อยละ 88 และไม่มีการสืบทอดภาษาอย่างเป็นกิจจะลักษณะร้อยละ 64

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและการใช้ภาษาของผู้ตอบแบบสำรวจ

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ ชาย	35	70
หญิง	15	30
การใช้ภาษา		
ใช้ภาษาถิ่นยูนนานเพียงอย่างเดียว	43	86
ใช้ทั้งภาษาจีนกลางและภาษาถิ่นยูนนาน	7	14
ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน		
ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน	44	88
การสืบทอดทางภาษา		
มีการสืบทอด	18	36
ไม่มีการสืบทอด	32	64

ในด้านการสื่อสารในครอบครัวและการสื่อสารทั่วไป ผู้ตอบแบบสำรวจเห็นว่า ภาษาไทยมีความสำคัญในชีวิตประจำวันมากที่สุด รองลงมา คือ ภาษาจีนกลาง ภาษาอังกฤษและภาษาถิ่นยูนนาน ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลของภาษาที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
ภาษาไทย	4.94	0.24	มากที่สุด
ภาษาจีนกลาง	4.84	0.37	มากที่สุด
ภาษาถิ่นยูนนาน	3.00	0.45	ปานกลาง
ภาษาอังกฤษ	4.68	0.59	มากที่สุด

ในด้านภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ตอบแบบสำรวจ มีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารบ่อยที่สุด รองลงมาคือภาษาจีนกลาง และภาษาไทย ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลของภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
ใช้ภาษาไทย	3.80	1.40	บ่อย
ใช้ภาษาจีนกลาง	4.02	1.27	บ่อย
ใช้ภาษาถิ่นยูนนาน	4.68	0.51	บ่อยที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจมีทักษะทางการเขียนอักษรจีนและทักษะการอ่านภาษาจีนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าคนรุ่นแรก ๆ ไม่ได้เรียนหนังสือจากโรงเรียน จึงทำให้การเขียนอักษรจีน

และการอ่านภาษาจีนอาจจะไม่ค่อยคล่องแคล่ว เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีการใช้อักษรจีนตัวย่อ ส่วนคนรุ่นใหม่ ก็ยังเรียนอักษรจีนกันไม่มากพอที่จะเขียนอักษรจีนและอ่านภาษาจีนได้

2. ผลจากการศึกษาวัฒนธรรมการสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนบนดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย

ผลจากการสัมภาษณ์และสังเกตพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีการสืบทอดภาษาแบบเป็นกิจจะลักษณะเพียงแต่ใช้วิธีการสื่อสารกันในครอบครัวเป็นประจำ พ่อแม่พูดภาษาจีนกับลูก ทำให้เกิดการเรียนรู้และจดจำภาษาไปโดยธรรมชาติ มีการใช้ภาษาไทยและภาษาจีนสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นประจำ ทั้งในครอบครัวและในสังคมทั่วไป เนื่องจากประชากรบนดอยแม่สลองส่วนใหญ่เป็นชาวจีนโพ้นทะเล และมีการใช้ภาษาจีนสื่อสารกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่อยู่ในประเทศไทย ทำให้ชาวจีนโพ้นทะเลค่อย ๆ ซึมซับและเรียนรู้ภาษาไทยมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารกันในครอบครัว ถึงแม้จะรับรู้ว่าปัจจุบันภาษาจีนกลางมีความสำคัญกับชีวิตประจำวัน เป็นภาษาที่มีการใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น แต่ก็มีเพียงคนรุ่นหลังถึงรุ่นปัจจุบันที่สามารถอ่านภาษาจีนและเขียนอักษรจีนกลางได้ เพราะได้รับการศึกษาจากโรงเรียนทั้งโรงเรียนภาษาไทยและโรงเรียนภาษาจีน ส่วนคนรุ่นแรกที่อพยพมาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษามาตั้งแต่เมื่อครั้งอยู่ที่ประเทศจีน จึงไม่สามารถอ่านภาษาจีนและเขียนอักษรจีนได้ หากอ่านหรือเขียนได้ก็เป็นการใช้อักษรจีนตัวเต็ม เพราะอักษรจีนตัวย่อมีการพัฒนามาหลังจากการอพยพแล้ว ส่วนชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นหลังมานี้ได้รับการศึกษาทั้งในระบบการศึกษาไทย และการศึกษาจีน เมื่ออยู่บ้านอยู่กับครอบครัวจะใช้ภาษาภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารกันในครอบครัว เมื่ออยู่ในโรงเรียนระบบการศึกษาไทย ก็ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ปัจจุบันหลายโรงเรียนในระบบการศึกษาไทย เริ่มทำการเรียนการสอนภาษาจีน โดยใช้ระบบพินอินและอักษรจีนตัวย่อ ทำให้คนรุ่นหลังเหล่านี้ ได้เรียนภาษาจีนตัวย่อและการอ่านพินอินไปด้วย เมื่อเสร็จจากเวลาเรียนในโรงเรียนของไทย ก็จะเรียนในโรงเรียนจีนภาคค่ำ ซึ่งจะเรียนเป็นอักษรจีนตัวเต็ม ทำให้ชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้สามารถสืบทอดภาษาของตนเองมาได้อย่างครบถ้วน

อภิปรายผล

จากผลการสำรวจ สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ในพื้นที่พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนที่ดอยแม่สลองนี้ มีวัฒนธรรมการใช้ชีวิตและวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นแบบฉบับของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของชาวจีนแผ่นดินใหญ่ มีประเพณีและภาษาที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมา ตั้งแต่คนรุ่นที่ 1 ที่อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทย ปัจจุบันยังคงมีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานเป็นหลัก และมีการปรับตัวให้เข้ากับความเป็นไปในสังคม คือการเรียนรู้ภาษาจีนกลาง เพราะเห็นว่าประเทศจีนกำลังก้าวเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในเศรษฐกิจโลก จึงส่งเสริมให้บุตรหลานได้ไปเรียนต่างประเทศที่มีการใช้ภาษาจีนกลาง เพื่อกลับมาพัฒนาบ้านเมืองต่อไป ผู้วิจัยจึงสรุปประเด็นที่มีผลต่อการใช้ภาษาและการสืบทอดดังนี้

1. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมทางภาษา

เนื่องจากภูมิประเทศของดอยแม่สลองมีลักษณะเป็นเทือกเขาสูง มีพื้นที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับประเทศพม่า และประเทศลาว มีป่าไม้ปกคลุม การเดินทางในอดีตเป็นไปอย่างยากลำบาก ไม่บ่อยนักที่จะมีคนเมืองจากพื้นราบเดินทางเข้ามาที่นี่ จึงทำให้มีกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่ทั้งตามที่ราบและบนดอยสูง ซึ่งชนแต่ละกลุ่มจะมีประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมแตกต่างกันไปตามวิถีดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา รวมทั้งมีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองที่แตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะพื้นที่ดอยแม่สลอง พบว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า และจีนยูนนาน (จีนฮ่อ) อาศัยอยู่มากที่สุด จึงทำให้ภาษาของชาวไทยเหล่านี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษา แม้จะมีภาษาแตกต่างกัน แต่ที่มาของทั้งสองกลุ่มมาจากประเทศจีนเช่นเดียวกัน ในอดีตชาวอาข่าอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนาน แคว้นสิบสองปันนาและไกวเจา เมื่อถูกรุกรานหนักเข้าจึงพากันทยอยอพยพลงทางใต้ ผ่านไปยังประเทศพม่า และประเทศลาว คนกลุ่มนี้มีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือ ภาษาอาข่าจัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ธิเบต กลุ่มธิเบต-พม่า มีภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาเขียน ส่วนชาวจีนยูนนานที่อาศัยอยู่บนดอยแม่สลองนั้น ส่วนใหญ่ใช้ภาษาจีนกลางและภาษาถิ่นยูนนาน ภาษาจีนกลางที่ใช้กันตั้งแต่อดีตนั้นเป็นภาษาพูดแบบจีนแมนดาริน แต่การเขียนอักษรจีนเป็นลักษณะของอักษรจีนตัวเต็ม เนื่องจากอักษรจีนตัวย่อเพิ่งเริ่มประกาศใช้อย่างเป็นทางการราว ๆ ปี ค.ศ. 1949 ทำให้ชาวจีนอพยพในยุคนั้นยังคงใช้ตัวอักษรตัวเต็มอยู่ ส่วนภาษาถิ่นยูนนานของกลุ่มเหล่านี้ จากงานวิจัยการสำรวจภาษาถิ่นจีนยูนนานของชาวแม่สลอง ซึ่ง หยวนฟาง (Yuan Fang, 2007) อธิบายว่า ณ ดอยแม่สลองแห่งนี้มีการใช้ภาษาถิ่นยูนนานสื่อสารอยู่สามสำเนียงคือ สำเนียงหลานชาง (Lanchang) สำเนียงเถิงชง (Tengcong) และสำเนียงกั่วกาน (Guogan) อันเนื่องมากจากประเทศจีนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีชนกลุ่มน้อยอยู่มากกว่า 56 กลุ่ม ทำให้เพียงแค่กลุ่มคนที่อพยพจากยูนนานมาที่ดอยแม่สลองมีความแตกต่างทางสำเนียงภาษาจีนมากถึงสามสำเนียง แต่ถึงแม้ว่าลักษณะของภาษาพูดจะมีความแตกต่างทางสำเนียงในการออกเสียง แต่การเขียนอักษรจีนมียังคงมีลักษณะการเขียนที่เหมือนกัน

นอกจากภาษาอาข่าและภาษาจีนสำเนียงต่าง ๆ ของชาวจีนยูนนานเหล่านี้แล้ว ยังมีภาษาไทยกลางและภาษาไทยเหนือ ที่ใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ส่วนภาษาไทยสำเนียงภาคเหนือของไทยนั้น มีความแตกต่างกันในแต่ละจังหวัดของภาคเหนือ ซึ่งภาษาไทยเหนือนี้ เป็นเพียงภาษาพูดที่ชาวไทยบนดอยแม่สลองใช้สื่อสารนอกจากภาษาอื่น ๆ และยังใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันอีกด้วย

2. การศึกษาทางภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน

แม้ว่าบนดอยแม่สลองจะมีความหลากหลายทางภาษาตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ทุกๆคนก็คือคนไทยเหมือนกัน เพียงแต่มีความเชื่อ เชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่ต่างกันเท่านั้นเอง จากการศึกษาทฤษฎีภาษาทางสังคม (กฤติกา ชูผล, 2560) พบว่า แม้คนในสังคมจะใช้ภาษาเดียวกัน แต่ผู้ใช้ภาษาแต่ละบุคคลนั้นอาจมีการใช้ภาษาแตกต่างกันไปตามปัจจัยของตัวผู้พูดเอง เช่น ถิ่นที่อยู่อาศัย เพศ อายุ ชนชั้นทางสังคม การศึกษา ชาติพันธุ์ ความใกล้ชิดของชุมชน ทัศนคติต่อภาษา ภูมิหลัง ประสบการณ์ เป็นต้น สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมของดอยแม่สลองในปัจจุบัน พบว่าวิถีชีวิตและภาษามีการพัฒนาตามยุคตามสมัยและกาลเวลา การใช้ภาษาของ

ชาวไทยเชื้อสายจีนแห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงบ้าง โดยเมื่อครั้งอดีตชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่หนึ่งทุกคนที่อพยพเข้ามาอาศัยในแผ่นดินไทย สามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสารได้ ทั้งภาษาถิ่นยูนนานและภาษาจีนกลาง มีเพียงส่วนน้อยที่จะสามารถอ่านภาษาจีนและเขียนอักษรจีนได้ เนื่องจากในอดีตคนกลุ่มนั้นไม่ได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน แม้จะอยู่ที่ประเทศจีนก็ตาม แต่ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภูมิประเทศ ฐานะทางครอบครัว และการให้ความสำคัญทางการศึกษาในสมัยนั้นยังไม่เปิดกว้างและเข้าถึงยาก ทำให้ไม่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียน อีกทั้งยังต้องเผชิญกับสงครามทั้งภายในและภายนอกประเทศ จนกระทั่งมีการอพยพหรือถูกผลักดันเข้ามาในประเทศไทย ก็ไม่ได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนไทยหรือจีนเช่นกัน จึงไม่สามารถอ่านภาษาจีนและเขียนอักษรจีนได้ หรือหากอ่านออกเขียนได้ก็เป็นอักษรจีนตัวเต็ม เพราะอักษรจีนตัวย่อมีการพัฒนาขึ้นในภายหลัง ดังนั้นจึงมีเพียงแต่ภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่ติดตัวมา กาลเวลาผ่านไปเข้าสู่รุ่นที่สอง ชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้ได้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนของไทย แต่ยังคงใช้ภาษาจีนสื่อสารกันในครอบครัว ซึ่งโรงเรียนไทยที่เปิดการเรียนการสอนนี้ ใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน และเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการไทย เพื่อให้ลูกหลานของชาวจีนโพ้นทะเลแห่งนี้ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายไทย ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่สองนี้สามารถสื่อสารได้ทั้งสองภาษา ซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการไทยได้ส่งเสริมให้โรงเรียนในประเทศไทยจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ ทำให้คนรุ่นปัจจุบันนี้ได้เรียนรู้ระบบการออกเสียงพินอินและการเขียนอักษรจีนแบบตัวย่อไปด้วยจากโรงเรียนของไทย อีกทั้ง ยังมีเจตนารมณ์ให้บุตรหลานเล่าเรียนภาษาจีนในโรงเรียนจีนอีกด้วย จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ดอยแม่สลองนี้ พบว่า นอกจากพวกเขาจะต้องเรียนที่โรงเรียนของไทยแล้ว แต่ละครอบครัวยังส่งให้บุตรหลานเข้าเรียนภาษาและวัฒนธรรมจีนในโรงเรียนจีนอีกด้วย ชื่อว่าซิงหัว (兴华中学) เป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนภาคค่ำและช่วงในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ปัจจุบันเปิดการเรียนการสอนภาษาจีนมาเป็นเวลาเกือบ 30 ปีแล้ว โดยเริ่มเปิดสอนตั้งแต่ปี ค.ศ.1987 เงินทุนหลักได้มาจากเงินบริจาคและการสนับสนุนจากรัฐบาลไต้หวัน ครูที่สอนในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นศิษย์เก่าที่เรียนจบแล้วได้รับทุนการศึกษาไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ณ ไต้หวัน และได้กลับมาสอนที่โรงเรียนแห่งนี้ โดยโรงเรียนจะเปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษา เริ่มสอนตั้งแต่เวลา 16.30 - 19.00 น. ในวันจันทร์-ศุกร์ และ เวลา 09.00 - 15.00 น. ในวันเสาร์ วิชาหลักที่สอนมี 3 วิชา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และคณิตศาสตร์ ซึ่งการเรียนการสอนทั้งหมดใช้ภาษาจีนเป็นภาษาหลักในการสอน ในส่วนของตำราเรียนและสื่อการเรียนทั้งหมด ส่งมาจากไต้หวันเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งบางโอกาสจะมีครูหรือผู้เชี่ยวชาญทางภาษาและวัฒนธรรมจีน เดินทางมาให้ความรู้และจัดอบรมความรู้ที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย

3. การสืบทอดภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีน

พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการสืบทอดวัฒนธรรมและภาษาของตนเองอย่างเหนียวแน่น โดยแบ่งออกเป็นแนวคิดดังนี้

3.1 ความต้องการรักษาประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของต้นตระกูลและกลุ่มวีรชน

เนื่องจากชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มนี้มีการสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มทหารวีรชนคนไทยเชื้อสายจีน ที่ต่อสู้กับทหารกลุ่มคอมมิวนิสต์ของจีนมาตั้งแต่ ค.ศ. 1950 กระทั่งอพยพลงมาตามเส้นทางผ่านประเทศพม่าเข้ามาสู่ประเทศไทย ทำให้ต้องพบกับความลำบากแสนสาหัส อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการปราบปรามกลุ่มก่อความไม่สงบในประเทศไทย มีความดีความชอบมากมาย กระทั่งได้รับสัญชาติไทยให้สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ ส่งผลให้บรรพบุรุษของคนกลุ่มนี้สำนึกรักในแผ่นดินไทย และเพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้จดจำความเป็นมาเป็นไปของพวกตน จึงมีการสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้น เพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและจดจำต่อไป

3.2 อนุรักษ์และสืบทอดภาษาของบรรพชน

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศจีนมาอย่างยาวนาน เราจะพบว่า ในประเทศไทยมีชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่มากมาย และมีที่มาแตกต่างกัน ไม่เพียงแต่ชาวจีนยูนนานทางภาคเหนือของไทย ยังมีชาวจีนแต๊จิ๋ว กวางตุ้ง ฮกเจี้ยน ฮากกา และอื่น ๆ กระจายกันอยู่ทั่วประเทศไทย ซึ่งชาวจีนเหล่านี้ ต่างมีภาษาจีนที่แตกต่างกันตามแหล่งที่มา และด้วยระยะเวลาที่ผ่านมายาวนาน ทำให้การสืบทอดภาษาของแต่ละพื้นที่แต่ละกลุ่ม มีการเลือนหายไปตามกาลเวลา คนปัจจุบันแทบไม่มีการใช้ภาษาจีนของบรรพบุรุษแล้ว แต่ชาวจีนโพ้นทะเลบนดอยแม่สลองแห่งนี้ ยังมีการใช้ภาษาจีนอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผลการสำรวจในเรื่องของการสืบทอดภาษา มีการสืบทอดเพียงร้อยละ 36 และไม่มีการสืบทอดถึงร้อยละ 64 นั้น เป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสำรวจไม่ได้มีขั้นตอนหรือระบบการสืบทอดอย่างตั้งใจ นั่นคือ เป็นเพียงการใช้ภาษาของบรรพบุรุษสื่อสารกันเป็นเรื่องปกติ พูดคุย สื่อสารเป็นภาษาที่ใช้ร่วมกับภาษาไทยเป็นประจำ ไม่ได้มีการสอน หรือการตั้งใจจะสืบทอด ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีที่ทำให้คนรุ่นหลังยังสามารถจดจำและใช้ภาษาของคนรุ่นเก่าได้ ที่สำคัญยังเห็นว่าปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาจีน (จีนกลาง จีนแต้จิ๋วหรือจีนยูนนาน) หรือภาษาอื่น ๆ ในโลก ก็ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญทั้งสิ้น เพราะคนที่สามารถพูดได้สองหรือสามภาษา จะมีโอกาสมากกว่าคนอื่น ดังนั้นในอนาคตคนกลุ่มนี้ยังคงตั้งใจ ต้องการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกวัฒนธรรมทางภาษาเหล่านี้ต่อไป

3.3 ภาษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจการค้า

ปัจจุบันโลกของเรามีการเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและกว้างมากขึ้น ทำให้ประเทศมหาอำนาจหลาย ๆ ประเทศ เปิดรับการพัฒนาเศรษฐกิจของโลกมากขึ้น ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นับตั้งแต่จีนเปิดประตูทางเศรษฐกิจเข้าสู่ระบบทุนนิยมในช่วงปลายทศวรรษ 1970 การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างก้าวกระโดด อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีนอยู่ในระดับสูงและต่อเนื่องยาวนาน ทำให้เศรษฐกิจจีนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วจนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก และกำลังก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางการเมืองและการทหารของโลกทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มนี้ เกี่ยวกับความสำคัญของภาษาจีนพบว่า ส่วนใหญ่มีกิจการการค้าเป็นของตนเอง อาทิ ไร่ชา กาแฟ ร้านชา ที่พัก เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรของที่นี่มีรายได้หลักมาจากการปลูกชาถึง ร้อยละ 80 ดังนั้นการที่สามารถ

ใช้ภาษาจีนสื่อสารได้ หรือมีความสามารถด้านภาษาอื่น ๆ เพิ่มอีก ก็ทำให้ยิ่งได้เปรียบเพราะปัจจุบันมีการติดต่อการค้า ความร่วมมือกับชาวจีนและนักธุรกิจต่างประเทศอยู่แล้ว ภาษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของดอยแม่สลอง ที่สำคัญปัจจุบันนี้ดอยแม่สลองได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง นอกจากนักท่องเที่ยวชาวไทยแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวมากมาย จึงเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้เติบโตมากขึ้นด้วย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาวจีนโพ้นทะเล ประเทศจีนเป็นประเทศขนาดใหญ่ มีประวัติศาสตร์ยาวนานหลายพันปี และมีวัฒนธรรมทางสังคมที่น่าศึกษามากมาย เมื่อชาวจีนในอดีตได้อพยพไปในประเทศต่าง ๆ ก็ยังคงรักษาไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง แม้ว่าในอดีตจะมีความพยายามในการควบคุมกลุ่มชาวจีนที่อพยพมา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) โดยมีการอธิบายไว้ว่า “จากการศึกษาประวัติความเป็นมาทางภาษาของชาวจีนโพ้นทะเล พบว่าในอดีตรัฐบาลไทยได้ใช้นโยบายรัฐนิยมเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยและความเป็นเอกภาพภายในชาติ เช่น การเรียกคนในประเทศว่าเป็น “คนไทย” การกำหนดให้เป็นหน้าที่ที่ต้องศึกษาภาษาไทย เป็นต้น ความสำเร็จทางธุรกิจของคนเชื้อสายจีนในประเทศไทย มีความเชื่อมโยงค่อนข้างมากกับระดับของความคล้ายคลึงกับคนท้องถิ่น ลูกหลานของคนจีนในประเทศไทยเกือบทั้งหมดพูดภาษาไทย (และส่วนใหญ่พูดภาษาจีนไม่ได้) และมีชื่อและนามสกุลเป็นภาษาไทย เช่นเดียวกับรัฐบาลของอินโดนีเซียในอดีตที่สั่งห้ามไม่ให้ประชาชนใช้เอกสารภาษาจีนและกีดกันสิทธิของคนจีนในประเทศ ทำให้คนเชื้อสายจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น” นั่นยิ่งทำให้การสืบทอดมรดกวัฒนธรรมทางภาษาค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา แต่ชาวจีนโพ้นทะเลแห่งดอยแม่สลอง ยังคงมีความตั้งใจในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมนี้ไว้ต่อไป

วัฒนธรรมเป็นมรดกที่มนุษย์สรรสร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ หรือวัฒนธรรมทางจิตใจ ล้วนแล้วแต่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้ตราบนานเท่านาน ภาษาเป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของมนุษย์ ยิ่งผ่านช่วงเวลาต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน ยิ่งเพิ่มคุณค่ามากขึ้น ภาษาจีนมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมาหลายพันปี มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนดอยแม่สลองแห่งนี้ ยังคงยึดมั่นในการเสียสละ และภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของตน จึงสามารถสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและภาษาของตนเองมาจวบจนทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรนำผลงานวิจัยไปต่อยอดในเชิงลึก เกี่ยวกับกระบวนการสืบทอดทางภาษาและศึกษาด้านทักษะคติทางภาษาเพิ่มเติม โดยอาจเปรียบเทียบผลการศึกษาของแต่ละชุมชน หรือ เปรียบเทียบกับภาษาจีน แต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน รวมถึงภาษาอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลในเรื่องปัจจัยภาษาทางสังคม การพัฒนาการเรียนทางภาษา โดยภาษาเรื่องภาษาจีนและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาใช้กับพื้นที่อื่น ๆ

2. ควรเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเงื่อนไขเฉพาะเจาะจงที่จะสามารถสำรวจเชิงลึกและวิเคราะห์ในเรื่องการใช้ภาษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้

3. ควรมีการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมที่ใช้ในการสืบทอดทางภาษาและสามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้

References

Akah. (2012). Retrieved from http://www.thairoyalprojecttour.com.

Chiang Rai Provice. (2016). Retrieved from http://www.chiangrai.net/cpwp/? page_id=145.

Heroic Museum Board (2014). The Immigration History Museum.

Chantima Chanhom. (2010). *Language and Culture.* Retrieved from http://nuch087785 8629.blogspot.com.

Kriengsak Chareonwongsak. (2016). *Culture the role of overseas Chinese people.* Retrieved from http://www.kriengsak.com/Chinese%20culture%20overseas.

Krissana Charoenwong. (2010). *The Study of Chinese Immigrants (Division 93) in the country's northern frontier district Thailand: Economic, Social and Political Changes, Ethnic Group Research in Thailand*, The Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre Retrieved from http://www.sac.or.th/databases/ethnicredb/research _detail.ph p?id=267.

Kritika Chupol.(2017). *Language and society*. Retrieved from it.dru.ac.th/e-profiles/uploads/learns/learn175.doc.

Narasad Pisitpunpron. (2005). *Encyclopedia of Ethnic Groups in Thailand: Hor. Bangkok*: Reserch Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University.

Mae Salong Agricultural Cooperative. (2015). *Organic tea production.* Retrieved from http://oknation.nationtv.tv/mblog /entry.php? id=966394.

Patchanee Tangyuenyong and Suree Choonharuangdej (2009). *Teaching Chinese Language in Thailand: Higher Education*. Bangkok: Chinese Studies Center, Institute of Asian Studies Chulalongkorn University.

Siriworn Chayakashtarin. (2001).*Love King Keep Thai Language* : Youth Language Development Project. Bangkok: Superviser Unit, Department of General Education.

Thai Chinese area. (2016). Thai-Chinese Chamber of Commerce. Retrieved from http://www.thaicc.org/th/culture-178/culture/417-2010-09-20-06-31-43.html.

Ministry of Social Development and Human Security. (2014).*The master plan for ethnic development in Thailand 2015-2017.*Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.

Yuan Fang. (2007). *A Study on the Yunnese Chinese Dialects of Mae Salong NorthernThailand,* Xiamen University.

Nueakwan Buaphuan（潘佳丽）

Ph.D Linguistics and Applied Linguistics,Wuhan University, PRC